

УДК 364.336.711

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ В УМОВАХ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВ**Гірман Ю.В.***ПАТ «Банк Альянс»*

В рамках статті було розширено характеристики нормативно-технічного забезпечення банку щодо якості погашення кредитів, за рахунок доповнення їх узгодженими з вимогами світового співтовариства визначення прозорості джерел походження коштів позичальника. Було адаптовано чинники класифікації фінансової безпеки (ФБ) комерційних банків з долученням показника виокремлення низькоефективної фіксації загроз по відношенню до загального клієнтського потоку, що є пріоритетним індикатором через здатність впорядковувати стратегічні цілі банку при забезпеченні ФБ. Удосконалено хронологію процесу забезпечення ФБ банку методом послідовних різниць, в рамках чого притаманних розрахунків відбувається фільтрація масиву негативних та стандартних звернень до банку на що позначається втрата збалансованості фінансової установи у своїх стратегічних рішеннях. Поставлено акценти на власних розробках комерційного банку з покращення нормативно-технічного забезпечення, які об'єднують загрози по напряму кредитування та операційному комплексу, з обчисленням у виді результуючої характеристики якості погашення кредитів та проведення безризикових банківських операцій зважене на адекватні внутрішні процедури.

Ключові слова: фінансова безпека, нормативно-технічне забезпечення банку, нульова протидія загрозам, позиції ініціатив вдосконалення, власні розробки банку, переадресації ФБ банку, фіксація загроз, метод послідовних різниць

УДК 364.336.711

METHODICAL ASPECTS OF FINANCIAL SECURITY MANAGEMENT IN CONDITIONS OF IMPROVEMENT OF NORMATIVE-TECHNICAL SUPPORT OF BANKS**Girman Y.***PJSC "Bank Alliance"*

In the article, the characteristics of the bank's normative and technical support for the quality repayment of loans were expanded, by supplementing them with the requirements of the international community in determining the transparency of sources and origin borrower's funds. Factors for the classification of financial security (FS) of commercial banks were adapted with the addition of an indicator of the low-performance threat-fix in relation to the overall client flow, which is a priority indicator due to the ability to streamline the strategic objectives of the bank in providing FS. The chronology of the process of providing the Bank FS by the method of successive

differences has been improved, in which the filtration of an array of negative and standard appeals to the bank is inherent in the calculations, which is reflected in the loss of the balance of the financial institution in its strategic decisions. The emphasis is placed on the own development of a commercial bank to improve regulatory and technical support, combining threats in the direction of lending and the operating complex, while the calculation in the form of the resulting characteristics as the quality of loans' repayment and conducting risk-free banking operations deliberated with adequate internal procedures.

Keywords: financial security, normative and technical support of the bank, zero counteraction to threats, position of initiatives of improvement, own development of the bank, redirection of the bank FB, fixing of threats, method of causal differences.

Актуальність проблеми. Поточний стан розвитку банківських технологій в Україні значно відстає від світових стандартів та технологічних можливостей. Тому, на сьогоднішній день подальше удосконалення методичних аспектів управління фінансовою безпекою (ФБ) в умовах удосконалення нормативно-технічного забезпечення банків розкривається з позиції адаптації та осучаснення теоретичних підходів оцінки, блокуванню та нівелізації наслідків загроз.

Постає необхідність реалізації програми ефективного контролінгу по загрозам, яка забезпечена нормативно-технічними засобами і відрізняється від існуючих неупередженістю, підвищеною продуктивністю, відсутністю людського фактору та потенціалу більшої високої обробки та сек'юритизації банківських операцій.

Рекомендаційні вимоги НБУ до банків з приводу нормативно-технічного забезпечення постійно видозмінюються у відповідності до появи нових загроз, тому їх реалізація з теоретичної точки зору повинна бути систематизована та подана до використання персоналом та керівництвом банку у вигляді ризик-орієнтованої платформи.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблематикою фінансової безпеки комерційних банків займалися такі вітчизняні науковці як О. Барановський, В. Хорошко, Н. Цимбаленко, В. Джулай, О. Сараєва, Ю. Голобородько, проте особливо хочеться відмітити наступних авторів, які безпосередньо запропонували методика удосконаленого нормативно-технічного забезпечення банків в рамках забезпечення їх фінансової безпеки.

Домарєвим В.В. було розроблено методика управління інформаційною безпекою в банківських установах за допомогою системи

яка включає управління критичними бізнес-процесами та властивостями нормативно-технічних комплексів, які забезпечують їх функціонування.

Дубницький В.Ю. застосовував математичний апарат для проведення інформаційно-аналітичної оцінки показників фінансової безпеки комерційного банку з виокремленням інтервальних значень та складових процесів. На думку посадових осіб – практиків банківської справи, які безпосередньо були відповідальними за процедуру проведення комплексної перевірки НБУ та виїзних перевірок служби фінансового моніторингу, аспекти нормативно-технічного забезпечення щодо підтримки ФБ банку на високому рівні на пряму залежать від програмного забезпечення та цільового сегменту клієнтів які обслуговує платформа, тому потребують впорядкування і оновлення відповідно до сучасних викликів.

Мета роботи: формування методичних аспектів управління ФБ в умовах удосконалення нормативно-технічного забезпечення банків та оновлення понятійно-класифікаційного апарату.

Викладення основного матеріалу дослідження. Дамо визначення нормативно технічному забезпеченню ФБ банків як внутрішньому методично-прикладному комплексу інструкцій та технологічних засобів, який містячи економетрично-аналітичну базу індикаторів може у ручному або автоматизованому режимі забезпечувати фільтрацію загроз зовнішньої та внутрішньої середи з метою збереження фінансової цілісності та платоспроможності банку. Подібний методично-прикладний комплекс є предметом дослідження з боку регулятора по кожному окремому банку та може забезпечити хеджування ризиків в режимі онлайн та налагодити внутрішні бізнес-процеси до бажаного стану у відповідності до світового рівні, стандартів а також адаптованим вимогам комплексних перевірок.

В банку який займається роздрібним кредитуванням та діяльністю на відкритому ринку властивості та вимоги до цієї платформи є відповідно більш високими. У дрібних банках та спеціалізованих корпоративних банках дотримання ФБ відбувається в ручному режимі на засадах колегіального рішення після погодження акціонера. Системні та універсальні банки – напроти вибудовують таку ризик-орієнтовану платформу, які могла одночасно сприяти розвитку бізнесу і хеджувати поточні ризики загроз ФБ банку на високому рівні [6].

Регулятором визначено ризик-орієнтований підхід до концептуальних засад забезпечення ФБ у виді послідовності операцій на

підставі аналізу порівняння поточних ризиків кредитної, інформаційної, фізичної та інших видів безпеки з оціненим ступенем супротиву загрозам з боку нормативно-технічного забезпечення банку, куди входить:

- мультикомбінаторна авторизація, яка проводиться за допомогою захищених засобів різних видів (застосування при авторизації пароля разом із апаратним засобом захисту інформації або біометричної авторизації);

- мережа банку – комплекс технічних засобів телекомунікацій, призначених для маршрутизації, комутації, передавання та/або приймання масиву даних зв'язком між кінцевим обладнанням (інтерфейсне обладнання)

- мінімальний рівень повноважень – права доступу, мінімально необхідні для якісного виконання персоналом службових обов'язків ;

- пристрої уніфікованого управління загрозами в рамках профільності ФБ – пристрої, які можуть виконувати кілька функцій безпеки з одного пристрою: міжмережевий екран, запобігання несанкціонованого доступу до мережі, антивірусні та антиспамові шлюзи, віртуальна приватна мережа, фільтрація вмісту, балансування навантаження, запобігання витоку даних [8].

Нормалізація взаємовідносин між банком та проблемними (потенційно або фактично) клієнтами можлива у разі ідентифікації адаптованих чинників ФБ банків, які забезпечуються здатністю нормативно-технічного забезпечення та інноваційними прикладними інструментами контролінгу.

Контролінг забезпечений нормативно-технічними засобами відрізняється неупередженістю та відсутністю людського фактору і може базуватися на наступних принципах:

- очікуваності потрапляння у пастку в рамках фільтраційного процесу загрози, яка лишилася непоміченою фронт-офісом чи профільною службою;

- індикатори поштовхів та диспозитивних потенційних загроз для моніторингових ознак службі ФБ банку;

- опосередкована проблематика у вирішеному статусі може завдати послідуочі загрози в контексті сталого розвитку банку;

- визначення рівнів поширення проблематика та загроз для банку зважених на пропускні норми операцій в комерційному банку при недобросовісних клієнтських зверненнях [2].

Поєднання даного підходу з методом послідовних різниць в ефективності заходів ФБ при протидії загрозам дозволить згрупувати пріоритети саме над тими загрозами, які першочергово віддзеркалюються від клієнтських недобросовісних посягань на цілісність фінансових ресурсів банку. Розглянемо адаптовані чинники класифікації ФБ комерційних банків на рис. 1.

Показник виокремлення низькоефективної фіксації загроз по відношенню до загального клієнтського потоку, на нашу думку, є пріоритетним індикатором, що здатний впорядковувати стратегічні цілі банку при забезпеченні ФБ.

Оскільки спостереження за загрозами ФБ та їх виникненням віднімають доволі багато часу, то потрібно створювати додаткові підрозділи служб ФБ банків для найбільш ефективного прогнозування загроз, їх усунення, поліпшення функціонування комерційних установ та проведення заходів по моделюванню діяльності банку в умовах загроз зовнішнього та внутрішнього середовищ, що враховуватиме коригування вхідної інформації про небезпеки та емпіричні дані, які надходять до керівництва банку без запізнення[7].

На нашу думку оптимальна система ФБ банку враховує взаємодію варіації факторів впливу між собою та моделює визначені та закономірні тенденції розвитку подій стосовно інформаційної, фізичної, комерційної, кредитної та інвестиційної безпеки банку. Причому технологічні викривлення в рамках бізнес-процесів виникають в середині банку та спонукають підвищення ефективності внутрішніх розслідувань, превентивних заходів не допущення ризику та нівелювання критичних точок по напрямкам діяльності.

Введемо термін переадресації ФБ банку економічний сенс якого полягає у формуванні оптимального ланцюгу бізнес-зв'язків, що в кінцевому форматі має бути замкненим за рахунок погашення завданих збитків, або запобігання потенційної загрози в ручному режимі для комерційного банку. Нехай актуальний стан ФБ банку складається з N загроз, які можуть мати взаємний характер походження та акумулювати видатки t , виділимо борги N -го банку t -му банку за допомогою x_{nt} , де $1 \leq n, t \leq N$ (якщо перший банк (n) винен другому (t) обчислюється за формулою[1]:

$$x_{nt} = -x_{tn}, \quad x_{nn} = 0 \quad (1)$$

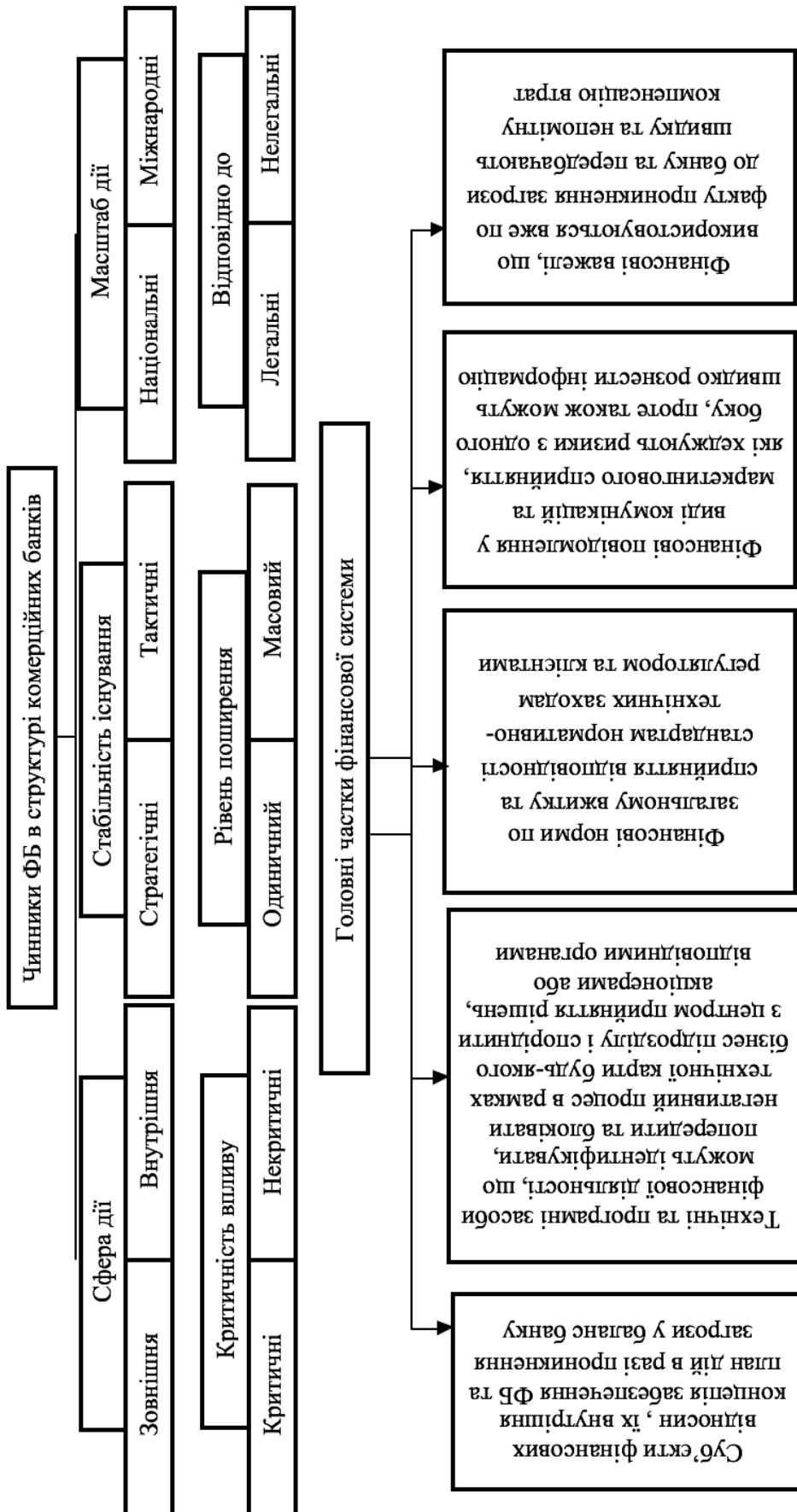

Рис. 1. Адаптовані чинники класифікації ФБ комерційних банків

Джерело: [5]

Сукупність заходів ФБ банку на нашу думку, найбільш об'єктивно може бути подана за рахунок матриці розбіжностей при нульовій протидії загрозам, в рамках якої сума всіх потенційних втрат банку від недотримання ФБ дорівнює:

$$X = \sum_{n=1}^N \sum_{m=1}^N |x_{nm}| \quad (2)$$

Нульовою протидією загрозам можна вважати таку форму взаємодії з реальним сектором економіки та роздрібним сегментом клієнтів при проведенні контрзаходів для забезпечення ФБ банку від стресових та збиткових станів по ключовим операційним та неопераційним напрямам діяльності.

З позиції ініціатив вдосконалення ФБ банку дана величина є ключовим вимірником та бажаним інструментом в рамках обчислення системи фінансового стану і є противагою наявним банківським резервам. Різниця між резервами та комплексу заходів по протидії загрозам полягає у безумовному списанню та наявною ймовірністю регулювання проблематики банку та скорочення втрат. У разі якщо дана величина більше за потенційний набір загроз, то система ФБ банку вважається стійкою, а його діяльність безпечною[4].

$$X \geq X_0 = \sum_{n=1}^N x_n \quad (3)$$

Робота на результат є ключовим фактором успіху нормативно-технічного забезпечення ФБ банку при якому управління набуває бажаного стану збереження, очистки, превентивізації активних операцій та моніторингу за задовільним станом обслуговування. Поширення думок щодо впорядкування етапів розвитку ФБ банку окремо за напрямками функціонування можемо вважати хибними, через те що максимальна ефективність ФБ досягається при взаємодії всіх трьох груп фінансових, нефінансових та нетипових загроз в розрізі координації відповідного розподілу повноважень.

Власні розробки комерційного банку з покращення ФБ можна обчислити у виді характеристики якості погашення кредитів та проведення безризикових банківських операцій помножене на адекватні внутрішні процедури:

$$S_n = \sum_{m=1}^N x_{nm} \cdot y \cdot z \cdot o \quad (4)$$

де y - адекватні внутрішні процедури;

z - проведення безризикових банківських операцій;

o - у виді характеристики якості погашення кредитів;

До характеристик якості погашення кредитів віднесемо класичні складові (своєчасність, зворотність, забезпеченість, відповідність документів реальному стану), доповнивши їх узгодженими з вимогами світового співтовариства та стандартами роботи з позичальниками такими характеристиками як: визначення прозорості джерел походження коштів позичальника (середній відсоток по проектах); відсоток пов'язаності клієнтів між собою, працівниками та акціонерами, - що може бути встановлено в рамках дорадчих перевірок; поточний моніторинг вартості заставного майна протягом терміну дії позики (у відповідності до курсу валюти та переоцінки забезпечення) [4,8].

Методичні аспекти управління фінансовою безпекою в умовах удосконалення нормативно-технічного забезпечення банків повинно включати наступні методики в рамках реалізації поставленої цілі:

- методики регресії наявних факторів впливу від вже прийнятих на баланс загроз по яким планується провести санацію в рамках короткострокового та середньострокового періодів, хоча такі підходи не допускаючи адаптації до процесу в цілому при появі нових змінних в рамках ФБ;

- методика послідовних різниць в рамках погіршення поточного фінансового стану банку передбачає пошук апроксимаційних варіантів розвитку подій, які б зменшили випадки банку у рамках проблематики – в цілому даний підхід передбачає поетапне покращення ситуації з фінансовою безпекою банку та здійснює переміщення і відтермінування проблем в рамках короткострокового спостереження.

- фільтрація вхідних сигналів та клієнтських запитів до банку враховуючи галузеву, сезонну, трендову, ринкову та мультиплікаторну компонентів загроз ФБ банку.

Окремо зупинимось на фільтрації сигналів і клієнтських запитів, які поступають до банку та можуть містити скриті загрози. Розрахунок таких обсягів проводиться за рахунок коефіцієнту, який обчислюється у випадку коли відома оцінка тренду, розвитку подій та налагоджених прогнозних моделей оцінки потенційних загроз, як [2,3]:

$$x_j = \frac{\sum_{i=1}^k x_{ij}}{k} \text{ або } x_j = \frac{\sum_{i=1}^k x_{ij}}{k} \cdot 100\% \quad (5)$$

$$\text{де } x_j = \frac{y_{ij}}{y_i} \text{ та } y_i = \frac{\sum_{i=1}^y x_{ij}}{y}; \quad (6)$$

Варто зазначити що в ході подібного розрахунку відбувається фільтрація масиву негативних та стандартних звернень до банку (в т.ч. профільних операцій а також встановлення нефінансових відносин), на що впливає втрата збалансованості фінансової установи у своїх стратегічних рішеннях у ході забезпечення власної ФБ.

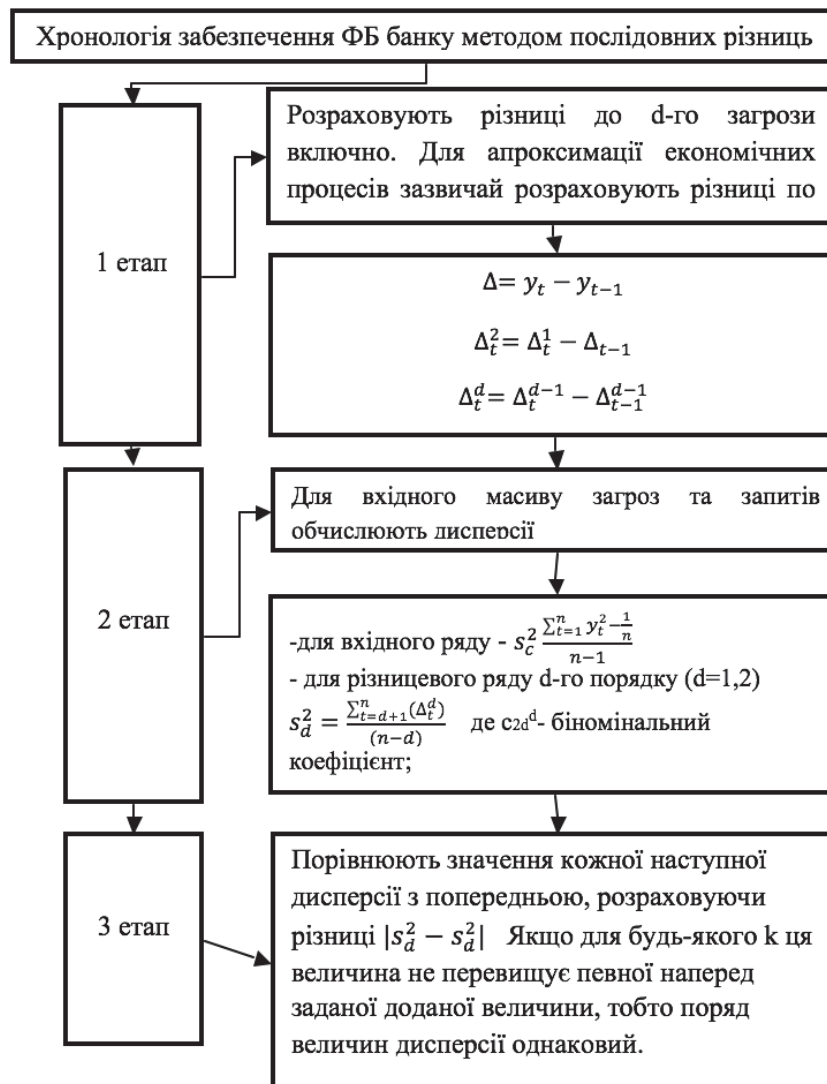

Рис. 2. Хронологія забезпечення ФБ методом послідовних різниць

Складено автором на основі [3,4]

Тому окремі розрахунки не будуть дієвими в аспекті оптимізації нормативно-технічного забезпечення ФБ банків, що зможе фільтрувати та ранжувати загрози, виокремлювати їх пріоритетність, розпізнавати та наділяти вчасність подачі інформації менеджменту для відповідних вказівок у виді зворотної реакції служби економічної безпеки банку.

В рамках даної хронології забезпечення ФБ методом послідовних різниць відбувається послідовне згладжування загроз за рахунок

екстрополяції, яка в свою чергу забезпечує близькість фактичних рівні часового ряду[3].

Вибірка масиву інформації, що входить до банку, повинна бути ідентифікована по ознаці найбільшої однорідності та та декомпозиції ряду факторів впливу, які змінюються, як лінійно так і за середніми значеннями.

Висновки. В рамках дослідження було розширено характеристики нормативно-технічного забезпечення банку щодо якості погашення кредитів, за рахунок доповнення їх узгодженими з вимогами світового співтовариства визначення прозорості джерел походження коштів позичальника. Удосконалено хронологію процесу забезпечення ФБ банку методом послідовних різниць, в рамках чого притаманних розрахунків відбувається фільтрація масиву негативних та стандартних звернень до банку на що позначається втрата збалансованості фінансової установи у своїх стратегічних рішеннях. Приведено акценти на власних розробках комерційного банку з покращення нормативно-технічного забезпечення, які об'єднують загрози по напряму кредитування та операційному комплексу. Було адаптовано чинники класифікації фінансової безпеки комерційних банків з долученням показника виокремлення низькоефективної фіксації загроз по відношенню до загального клієнтського потоку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановський О. Специфіка фінансової безпеки в банківській сфері / О. Барановський // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 9. - С. 17-23.
2. Голобородько Ю. О. Теоретичні підходи до розкриття сутності та складових фінансової безпеки банківських установ / Ю. О. Голобородько // Науковий вісник НЛТУ України, 2012. – Вип. 22.12. – 198 с.
3. Домарєв Д. Методика управління інформаційною безпекою в банківських установах за допомогою СУІБ "Матриця" / Д. Домарєв, В. Домарєв // Безпека інформації. - 2013. - Т. 19, № 1. - С. 60-70.
4. Джулай В.О. Роль антикризового управління в забезпеченні стійкості банківської системи України / В.О. Джулай // Фінансова сфера та її роль у зростанні конкурентних переваг національних економік: матеріали науково-практичної конференції. – Ч.І. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. – С. 377-380.

5. Сараєва О. К. Удосконалення процесу формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банку / О. К. Сараєва // Управління розвитком. - 2014. - № 14. - С. 76-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_14_29
6. Стандарти Національного банку України: СОУ Н НБУ 65.1 СУІБ 1.0:2010 "Методи захисту в банківській діяльності. Система управління інформаційною безпекою. Вимоги" (ISO/IES 27001:2005, MOD); СОУ Н НБУ 65.1 СУІБ 2.0:2010 "Методи захисту в банківській діяльності. Звід правил для управління інформаційною безпекою" (ISO/IES 27002:2005, MOD). - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://bank.gov.ua/B_zakon/Acts/2010/28102010_474.pdf
7. Хорошко В.О. Банківська безпека: Підручник / Корченко А.О., Скачек Л.М, Хорошко В.О./За заг. ред. докт. техн. наук, проф. О.В.Хорошка. – К.: ПВП «Задруга», 2014 – с.185.
8. Цимбаленко Н. В. Теоретичні аспекти формування фінансової безпеки банку / Н.В. Цимбаленко, Т. О. Ларіонова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. - 2016. - № 6. - С. 86-91.